

Strömstads Historieförening

Årgång 23 • Nummer 133 • December 2018

SHF kör filmkvällar

SHF fyllde Spa

En Dag till sjöss

SHF-ökar

*Även om jämförelsen hal-
tar kan vi konstatera att
till skillnad från de flesta
andra tidningar så ökar
SHF-tidningen i upplaga.*

Detta beror främst på att vi
glädjande nog får ständigt
fler medlemmar, men också
på intresset för tidningen
från andra håll. T ex har
Stadsbiblioteket hört av
sig och önskat fler exem-
plar att lägga på disken i
receptionen. Detsamma
gäller också Turistbyrån,
vårdinstitutioner och andra
ställen

Nyligen har vi passerat
500 tryckta exemplar per
utgivning och ökningen
fortsätter. På sidan 18 kan
ni också läsa hur tidningen
uppfattas enligt den nya
enkätundersökningen.

Ann Smith har avlidit

Poeten och författarinnan
Ann Smith avled den 11
september i Strömstad efter
en tids sjukdom. Hon blev
88 år. Hos oss i SHF var
Ann Smith tillsammans
med sonen Jerker en trogen
gäst på våra månadsmöten
och andra sammankomster.
Hon tog också intresserat
del i arbetet kring doku-
mentärfilmen om sin

släkting Emilie Flygare-
Carlén. Senast i somras
deltog hon vid återinvig-
ningen av Emilie-bysten
utanför Kulturhuset Skage-
rack. Ann Smith sörjs av sin
familj och hela författars-
verige.

*Foto: [Jenny Johansson](#),
[STNB](#)*

En racer- legend död

Vi nås av beskedet att
racerlegenden Erik Berger
från Bengtsfors har avlidit.
Förra året träffade vi Erik
på ett av våra medlemmsmö-
ten då han full av energi
berättade om sitt liv på
tävlingsbanorna. Då hade
han också kommit med i
Guinness rekordbok som
världens äldste racerförare.

Tidigare i år drabbades han
av en blödning i ryggmärgen
och i sviterna av denna
sjukdom avled han den 3
november 93 år gammal.
Förutom av sin familj
sörjs han av många motor-
sportsvänner i Sverige och
utomlands.

Foto: [Bengt-Åce Gustavsson](#)

Filmkvällar

SHF tar ännu ett nytt tag och inleder i början av nästa år en rad filmkvällar.

Endast för medlemmar, plats museet, gratis filmvisning med tonvikt på historiska och/eller retro-mässiga filmer, dryck och snacks med efterföljande utbyte av tankar.

Läs mer på sid. 11.

Schack på hög nivå

När vi lägger sista handen vid detta nummer av tidningen pågår VM i schack i London.

Där utmanas den regerande mästaren, 28-årige norrmannen Magnus Carlsen av amerikanen Fabiano Caruana. I dag berättar vi den spännande historien om schackets historia på sid 15-17. Det är Christian Carlsson, schackentusiast och SHF-medlem från Tanum som gjort sammanställningen. Hur det går för Magnus Carlsen i sin VM-kamp får vi återkomma till i nästa nummer.

Strömstads Historieförening

nummer 133, årgång 23
December, 2018.
Södra Hamngatan 26
452 30 Strömstad

Redaktion

Rolf Lindqvist, Tage Ödlund,
Stefan Kihlberg, Åke Svanberg

shf.red@historieforeningen.se
www.historieforeningen.se
www.facebook.com/
historieforeningen

Foto omslag: Filmaffischer

Tryck och produktion

Nordbloms Trycksaker AB
Hamburgsund, 0525-332 84

Papper 150 gr silk

Styrelsen

Ordförande
Rolf Lindqvist, 073-963 99 93
rl.lindqvist@telia.com

Vice Ordförande

Sonia Svensson, 070-21 35 220
svenssonsonia@gmail.com

Sekreterare

Tage Ödlund, 073-143 30 75
tageodlund@gmail.com

Kassör

Ingrid Sundemar, 0526-253 01
ingrid.sundemar@telia.com

Ledamöter

Stefan Kihlberg, Christina
Moosberg, Bo Magnusson,
Tommy Grahn, Åke Svanberg

Medlemsavgift

195 kr för år 2019 BG. 5371-5389

470 Medlemmar

Klubbrummet på Strömstad
Museum håller öppet för
medlemmar varje måndagskväll
vår och höst kl 18-20.
Välkommen in på fika och samtal.

Solveig Gerdin-Eriksson ställer en fråga till mordutredaren.

Jag är en snäll polis (som heter Mats). **Ögonkontakt med en mordutredare.**

Att trollbinda sin publik är väl en förmåga som inte är alla föredragshållare förunnad. Att bara genom att lugnt och sakligt berätta sin historia och göra åhöraren berörd. Ett sådant föredrag fick ett 80-tal besökande vara med om under oktobers månadsmöte.

- Jag är en snäll polis som heter Mats. Så inleder

dagens föredragshållare, Mats Antonsson, sin berättelse. Meningen han säger riktar sig till en liten flicka på 6 år som han har mitt emot sig i ett förhörssrum hos polisen. Flickan är vittne till en gruvlig händelse där hennes mamma blivit svårt misshandlad. Mats får igång ett samtal med flickan och hon redogör för vad hon varit med om. Han har fått en berättelse.

Några veckor senare träffas de igen. Denna gång är situationen helt annan. Flickan är död. Hon har stuckits ihjäl med ca 40 knivhugg. Mamman har fått ca 60 knivhugg på sin lott. Det är pappan och maken som har iscensatt denna fasansväckande handling.

Ond, bråd död

Snart är det dags igen. Mats får ett nytt ärende av liknande karaktär denna

Mats Antonsson pratar om mord.

gång med 2 mördade flickor. Bilden av detta sätter sig naturligtvis på näthinnan, ger tankar och mardrömmar. Som förhållare måste man vara lugn och saklig. För att lyckas måste man ta tid på sig. Visa respekt för gärningsmannen och vittnet som människa. Däremot måste man fördöma brottet som sådant. Att låta tiden gå för att skapa det önskvärda förtroendet och respekten är viktigast.

Någon speciell högre utbildning finns inte. Erfarenhet och uppfinningsrikedom ger dig en fördel.

Mats har uppfattningen att ledningen är "negativ" till utbildning och konferenser där kvalificerad personal kan träffas, byta erfarenheter och idéer. Den egna uppfinningsrikedomen är viktig för framgång i det spel som pågår mellan förhållaren och den hörde.

Ögonen ljuger inte

Ögonen är viktiga att observera för att kunna avgöra om motparten ljuger eller talar sanning. Med tiden lär man sig se de olika skiftningar som blicken visar. Flackar runt med blicken, har svårt för att fästa blick-

en och titta förhållaren i ögonen. Ljuger han/hon eller undanhåller viss del av sanningen?

Mats redogör kort för ett ärende där en troende katolik var misstänkt för mord. Han nekar idogt och det var dagen innan rättegång. Mats går till hans cell och där ligger den misstänkte. Mats går ned på knä vid sängen, knäpper sina händer och frågar en enda fråga. - Ljuger du i bikten också? Nästa morgon, vid domstolen erkänner mannen utan omsvep.

Schack och matt

Som förhållare får han höra många olika historier. För att få vissa att falla till föga och berätta sin historia, sanning, krävs fantasi. Intresse för människor och kanske någon enskild gång komma att nämna något ur sitt privatliv. En misstänkt i ett grövre brott var intresserad av att spela schack. Mats tog med sig ett spel vid nästa förhör. De spelade ett par parti och den misstänkte vann. Slutet på det experimentet blev ett erkännande.

Som en av de mest framgångsrika förhørsledarna har han fått arbeta på flera olika platser i Sverige. Han har varit inblandad i t.ex. Malexandermorden där två poliser mördades.

Tur och skicklighet går ofta hand i hand. Kidnappningsfallet där SIBA-direktören Fabian Bengtsson kidnappades fick en lycklig utgång. Sinnesnärvaro hos Fabian, glassbilen och byggnadsstilen, inredningen där han förvarades kunde lösa gåtan. Efter ett par veckor släpptes Fabian Bengtsson i Slottskogen och fick kontakt med polisen. Den information han då sparade på sig var viktig. Hemglassbilens signal återkom med jämna mellanrum. Lägenheten han satt fången i var av äldre datum. Glassbilens tidtabell och inredningens snitt ledde till Gårda där senare en misstänkt greps. Denne kände sig lättad och han förklarade att det hade varit en stor anspänning att hela tiden vara på sin vakt och inte göra något förhastat. Det var också av den orsaken som Fabian släpptes utan

Meddelande från Familjen Bengtsson

Stor lättnad

- Vi är oerhört lättade över att Fabian är återfunnen, säger familjen Bengtsson. Vår son mår under omständigheterna väl och nu behöver vi tid att återhämta oss. Vi vill framföra ett stort tack till alla som hjälpt oss, fortsätter familjen.

att någon form av lösen-summa betalats ut.

Ofta anlitas.

Mats Antonsson var en ofta anlitas utredare. Vid svårare fall föll valet oftast på honom eller kollegan Harriet Persson. De hade båda stort förtroende hos ledningen och fick mycket beröm. Men som Mats påpekade: -Vi fick inte mer betalt för det.

De drygt 80 åhörarna var gripna av berättelsen. Att höra en ögonblicksskildring av verkligheten, så grym den kan vara, var rörande. Att berätta om verkliga livet berörde även föredragshållaren vid vissa

tillfällen vilket är väl förståeligt. Många ur publiken har efteråt uttalat sig mycket positivt om berättelserna, sättet de framfördes på och förklarat sig helnöjda med kvällen.

Mats tackades med en lång och varm applåd. Historieföreningens ordförande Rolf Lindqvist tackade för ett fantastiskt föredrag och överlämnade en gåva.

Text och foto: Tage Ödlund

Cafévårdar 2019

7 jan.	Teslow T-low Naess.	0735553932.
14 jan.	Bo Magnusson.	0709205225.
21 jan.	Rolf Lindqvist.	0739639993.
28 jan.	Eero Ericson.	0730553322.
4 feb.	Solveig Gerdin-Ericson.	0526-15968.
11 feb.	Jimmy Blomqvist.	0735150018.
18 feb.	Kent Almqvist.	0705587794.
25 feb.	Bengt – Åke Björk.	0705705411.
4 mars.	Ulf Hansson.	0730658892.
11 mars.	Bo Bengtsson.	0762570520.
18 mars.	Reidar Hilmersson.	0723189693.
25 mars.	Teslow T-low Naess.	0735553932.

Jultävlingen

Så var det då dags för årets stora händelse i Strömstads Historieförening: Den vitt omfattande frågetävlingen.

Anmäl gärna ditt lag vid kvällens början.

Max fyra lag à tre personer.

Frågorna är indelade i kategorier, varav varje lag får välja någon av de presenterade kategorierna. Frågorna är där indelade i 1, 2 och 3

poäng. Om deltagarna inte kan svara eller svarar fel, går frågan vidare till nästa lag. Frågorna kan bestå av uppläst text, film- eller ljudklipp.

Vinnande lag vinner erhåller förutom äran under ett helt år, ett diplom som intygar den stora kunskapen.

Agenda 2019

9 Januari

Lämningar från en resa i Turkiet.

Harald Simonson

6 Februari

Gravallvarligt och dödskul del 2

Lennart Palm

6 Mars

Årsmöte. Min pappa husläkaren.

Gunilla Hegardt

3 April

**Putin och Trump
"Hur rädda skall vi vara"**

Stig Fredrikson

1 Maj

Vandring Tistedalen Norge

Museet entré kl. 18.00

5 Juni

Kaffe/våffla

Friluftsmuseet

3 Juli

Kaffe/våffla

Blomsholm

Teckning: SHF medlemmen och konstnären Sinischa satt i publiken och gjorde denna teckning under pågående föredrag.

Gåtfull Karl XII fångslar expert

Fascinerande och gåtfull. Bengt Liljegren, expert på Karl XII, är efter åratal av forskning fångslad av krigarkungen som person.

Och det finns ännu obesvarade frågor. En av dem, vem som sköt kungen, kom självklart upp när Liljegren föreläste i Strömstad. Närmare 170 personer kom för att lyssna.

Hjältekonung eller galning? var föredragets undertitel. -Kanske lite både ock, sva-

rade Liljegren på en fråga från publiken.

Intelligent, modig och flitig. Det är vad Liljegren anser kännetecknar kungen. -Han hade en förmåga att se utanför boxen.

Vin till frukost

Fliten visade han genom att börja sin dag redan klockan tre, med en dryck på vin och äggulor.

Att kungen var absolutist är en av flera myter Liljegren avlivar.

Karl XII:s första – och

framgångsrika - erfarenhet som krigsförare ägde rum i juli år 1700, i Humlebaek på Själland. Danske kungen Fredrik IV, Rysslands tsar Peter och August den starke av Sachsen (även kung av Polen) hade beslutat anfalla stormakten Sverige sedan deras spioner i Stockholm rapporterat att landet styrdes av en ung och ansvarslös regent. Anfallet var inte så väl synkroniserat och Karl XII kunde fortsätta framgångsrikt, genom att slå ryska armén i Narva,

Bengt Liljegren levandegjorde föredraget genom att låta publiken agera soldater i löpgraven.

sachsarna vid Riga och, efter fem års härjande i Polen, avsåtta August.

-Då, 1706-07, var han på toppen av sin makt. Varför slöt han inte fred då? Det svar Liljegren anar är att kungen ville straffa tsaren, som "fegat ur" och lämnat Narva före slaget.

Övergav sin armé

En annan fråga Liljegren skulle vilja ställa till Karl XII är varför han övergav sin armé, "Europas bästa" men hårt drabbad av vargavinter och tung förlust i Poltava, för att med enbart tusen man fly till Osmanska riket och Bender (nu i Moldavien).

Återstoden av armén, över 20 000 man, kapitulerade och förintades.

I Bender försökte Karl XII förgäves samla en här för ett nytt fälttåg mot Ryssland. Efter fyra år blev svenskarna utkastade i vad som kallas kalabaliken i Bender. Karl XII hamnade i fångenskap i nuvarande Grekland. Där nåddes han av beskedet att hans älskade storasyster dött.

-Karl XII låg till sängs i elva månader. Kanske drabbad av vad vi nu kallar posttraumatisk stress, sa Liljegren. Men kungen hämtade sig. En 14-dagars ritt på 215 mil, till Stralsund, visade att han inte var uträknad.

Kan ha dödats av norsk kula

Norrmännen hade tillgång till smidda järnkulor av den dimension som dödade Karl XII. Det uppges i en artikel i Dagens Nyheter. "Karl XII stupade av en kula från norskt artilleri. Punkt slut", säger Peter Englund, historiker och författare, i artikeln som publicerades 4 november. En järnkula kan förklara varför det inte påträffats spår av bly i kungens skalle. Svante Ståhl, tidigare ingenjör hos Bofors, har samlat belägg för att det funnits små, smidda järnkulor sedan länge. Han har dessutom, vid genomgång av inventarieförteckningar och artillerimanualer från Fredriksten, funnit att norrmännen hade sådana järnkulor.

Fiasko

Trots stor krigströtthet i Sverige och enorm stats-skuld beslöt krigarkungen att slå till mot Norge. 1716 års fälttåg blev ett fiasko. Det andra, ödesdigra fält-tåget, slutade för kungens del i en löggrav vid Fredrikstens fästning.

Men vem avfyra den dödande kulan?

-Förutom Palme vår största mordgåta, sa Bengt Liljegren.

Han betvivlar att det var en av de norska soldaterna. De använde en annan kaliber och som regel blykulor. Inga blyrester har påträffats i Karl XII:s skalle. Teorin om kulknappen avfärdar Liljegren som helt osannolik.

Liljegren lutar åt att det var André Sicre som sköt, på uppdrag av Fredrik av Hessen (Karl XII:s sväger), senare Fredrik I.

Vittnesuppgifter, en bekän-nelse av en sjuk Sicre och långvariga utbetalningar till honom från Fredrik I är stöd för denna teori.

Berömde SHF

Ulf Hansson, Strömstad museum och SHF, fyllde

Bengt Liljegren signerade sin nya bok.

på med att berätta att Sicre även figurerade när norskdanska hjälten Tordenskiöld dog i en duell i Tyskland. Tordenskiöld tog enbart med sin värja, inte pistolerna, trots att han var en mycket duktig skytt. -Sicre lurade honom att tro att det inte skulle bli någon duell.

-Det finns mycket kunskap i denna historieförening, och jag vet ingen annan förening i Sverige som kan locka så mycket folk till föreläsningar, sa Liljegren, som också berömde föreningens utgåva av tematidningen "När kriget kom". Fotnot: Föreläsningen arrangerades av SHF i samarbete med kommunen, Strömstad Spa, Studieförbundet Vuxenskolan och Bokhandeln.

Text: Ann-katrin Eklund

Foto: Tage Ödlund

Fakta Bengt Liljegren

Lärare och författare
Aktuell med nyutgåva av biografien Krigarkungen.
Övriga verk om bland andra Alexander den store, Adolf Hitler, Pink Floyd och Winston Churchill.
Förflutet som rockmu-siker.

Fakta Karl XII

Född: 17 juni 1682.
Familj: Mamma Ulrika Eleonora d ä, pappa Karl XI. Båda dog i sjukdom, när prins Karl var 11 respektive 14 år. Sex syskon, bara två nådde vuxen ålder.
Utbildning: Till enväldig kung.
Arbete: Regent 1697-1718, varav de sista 18 åren borta från Stockholm.
Speciellt: Bar inte peruk. Dåligt bordsskick. Gjorde skillnad på folk och folk. Polacker och ryssar behandlades illa, tyskar och norrmän bättre.
Död: 30 november 1718.

Källa: Bengt Liljegren.

SHF bjuder på filmkvällar

När det är som mörkast passar vi på att gå på bio. Med start torsdagen den 17 januari 2019 inleder vi ett program med filmkvällar.

Först ut blir dokumentärfilmen om Strömstads mytomspunne målare Inge Schiöler. Filmen "Ett nytt liv" handlar om göteborgskoloristerna som under sina korta och dramatiska liv skildrade staden, havet och skärgården. I centrum står Inge Schiöler som efter många år på mentalsjukhus kom ut till ett nytt liv.

Filmkvällarna startar kl. 18.30, men var ute i god tid för det lär bli ont om platser!

Nästa film (31 januari) blir "Fröken chick" från 1959

med bl a Sickan Carlsson och Hasse Ekman. I slutet av 50-talet drog svensk TV rekordpublik med programmet "Kvitt eller dubbel" Detta har gett stoff till en bärande del i filmen där lärarinnan Isabelle Linder (Sickan Carlsson) tävlar, Stig Järrel spelar programledare och Yngve Gamlin domare. Hasse Ekman spelar konkursmässig impressario som försöker få kontrakt med lärarinnan...

"**Memphis Bell**" heter en film om andra världskriget och handlar om amerikanska bombplanet B-17 "Flygande fästning" på uppdrag över Tyskland. I maj 1943 hade besättningen genomfört 24 uppdrag. Efter 25 uppdrag sa reglementet att man fick åka hem. Filmen tar sin början just när de skall ge sig ut på sitt 25:e uppdrag.

Andra filmer som planeras i serien är "En kvinnas ansikte" från 1938 med Ingrid Bergman, "Den glade skraddaren" med Edvard Persson och "Tänk om jag gifter mig med prästen" med bl a Viveca Lindfors och Georg Rydeberg.

Mer information om filmerna och tider kommer i nästa SHF-tidning.

Text: Åke Svanberg

Draken Harald Hårfagre är en fantastisk seglare, menade Dag Jonasson. Även som här i hårt väder mellan Shetland och Island.

Med Dag över Atlanten

Ständigt blött och kallt, trånga kojplatser, men en fantastisk upplevelse! Så kunde Dag Jonasson från Rossö sammanfatta sin berättelse att segla med vikingaskepp över Atlanten.

Det var i april 2016 som Draken Harald Hårfagre gav sig iväg från Hauge-sund på norska Vestlandet. Draken är ett stort havsgående vikingaskepp, 35 m. långt, nära 8 m. brett, 25

Draken under byggtiden där de imponerande måtten framgår väl.

årpar och 250 kvm segel i råsilke.

Bakom projektet står den norske affärsmannen Sigurd Aase, som förutom att han har väldigt gott ställt

värnar om vikingatida traditioner. Ett båtbyggerlag höll på i drygt två år med själva konstruktionen.

- Det intressanta är att

Dag Jonasson, drog storpublik till sitt föredrag.

skeppet är byggt utan några ritningar eller mallar, berättade Dag. Man har testat sig fram och hämtat kunskaper från gamla källor och arkeologiska fynd. Draken är byggd av ekträ och man har ansträngt sig att hitta olika trädformationer i naturen som kunde anpassas till de olika skeppsdetaljerna. Besättningen bestod av 34 personer, hälften killar och hälften tjejer.

-Vi var sammanlagt 11 nationaliteter ombord så språket var en härlig blandning av engelska, norska

och ”swenglish”, sa Dag.

Stormvindar

Redan i början av färden mötte man hårt väder. På väg mot Shetland blåste det 20 m/s - i byarna runt 27 m/s.

-Draken är en fantastisk seglare, fastslog Dan. Den riktigt plöjer sig fram genom vågorna med sitt tänjbara skrov. Den följebåt vi hade med oss av säkerhetsskäl hade svårt att hänga med!

Efter stopp i Island och

Grönland fortsatte man till en av resans höjdpunkter – nordspetsen av Newfoundland. Där vid den oansenliga byn L´anse aux Meadows landsteg man, precis som Leif Erikson gjorde omkring år 1000 som den förste europe i Amerika. Nästan 500 år före Columbus.

-Man kan bara häpna och imponeras av dessa vikingars kunskaper i navigation och sjömanskap, menade Dag.

Arkeologiska utgrävning på platsen bekräftar att

Efter att ha varit ute i fem månader på sin resa kunde Draken segla in under Frihetsgudinnan i New York.

Leif Erikson med sitt båtlag övervintrade här ett par år, men i de isländska sagorna berättas att nordborna råkade i strid med ursprungsbefolkningen, som man kallade skrälingar, och övergav sitt boställe.

Sikte på Frihetsgudinnan

Efter Newfoundland tog sig Draken genom Saint Lawrencefloden in i de stora sjöarna men fick problem. Lotsmyndigheterna krävde 400 dollar per timma (ca. 3.700 kr) för att ha lots om-

bord. Dock hann man besöka bl a Detroit. Sedan gick man vidare i Eirekanalen till Hudsonfloden och anlöpte New York i september 2016 med Frihetsgudinnan som landmärke. Då hade man varit ute i närmare fem månader.

Vad var läskigast under resan ?, undrade någon i publiken.

- När vi närmade oss Grönland i beckmörker och en massa isberg omkring oss var det lite lurigt, menade Dag. Men vi klarade oss helskinnade hela vägen.

Nu ligger Draken Harald Hårfagre i hamn i Mystic Seaport utanför Boston, en av USA´s största museihamnar. Man har bl a visat upp sig genom olika turer längs amerikanska ostkusten. När och hur Draken skall tillbaka till Norge är inte bestämt.

Text: Åke Svanberg

*Foto: Peder Jacobson
och Tage Ödlund*

Schackspelet anses vara minst 1500 år gammalt och har sina rötter i Indien.

Schack - slaget om de 64 rutorna

Schackspelet anses vara minst 1500 år gammalt och har sina rötter i dagens Indien. Till Sverige kom det relativt tidigt med de hemvändande vikingarna på 1000-talet.

Schack är ett fascinerande spel och anses av många vara kungen av strategispel. Det är ett rent skicklighetsspel utan inslag av tur och det finns en optimal strate-

gi som dock ännu ingen har kommit på.

Schack rör sig i gränslandet mellan kultur, spel och idrott, allt beroende på vem man frågar. ”Schackspelet är ett hav där en mygga kan bada och en elefant kan drunkna” - dessa bevingade ord fångar det som många gånger gränsar till det ogripbara. Variationsrikedomen i schackets öppningsfas är ofattbart

stor och detta till trots att utgångsställningen är densamma i alla partier. Det sägs finnas fler möjliga sekvenser av drag än det finns atomer i det observerbara universum...

Schackpjäser gjorda av valrossbetar och valtänder tillverkades förmodligen i Trondheim under 1100-talet och hittades på Isle of Lewis, Yttre Hebriderna, år 1831. De finns nu att

Schackpjäser gjorda av valrossbetar tillverkade i Trondheim under 1100-talet och funna på Yttre Hebriderna i västra Skottland 1831.

beskåda både på British Museum i London och National Museum of Scotland i Edinburgh.

I det medeltida Europa var schack ett spel med hög status och det förknippades starkt med kungahusen och adeln även om spelet också förekom bland allmogen. I sin bok "Disciplia Clericalis" listar Peter Alfonsi (1062-1140) schack som en av de totalt sju färdigheter

som en god riddare måste besitta.

Norsk superstjärna

"Vår" norske superstjärna och världsmästare 28-årig Magnus Carlsen har haft överväldigande framgångar vilket starkt ökat intresset för schack i världen igen och även hos oss i Sverige. I Norge närmar sig emeller-

tid hysterin kring Carlsen närmast nivåer som bara kan jämföras med vår alpina legend Ingemar Stenmark på 70- och 80-talen.

Numera har schacket tagit steget och blivit en mycket populär TV-sport i Norge. Med Magnus popularitet i världen så får schack allt mer publicitet och man får gå tillbaka till VM i

Magnus Carlsen, Norge, är världsmästare i schack sedan 2013.

COMPLETE
N. Y. STOCKS

Los Angeles Times

FINAL

VOL. XXI FIVE PARTS—PART ONE

★★★

FRIDAY, SEPTEMBER 1, 1972

98 PAGES

Calvin K. Lee
Los Angeles Times

DAILY 10c

FISCHER IS KING

Stocks Jump

NEW YORK (AP)—The stock market rose 10.22 points on its own. Labor Day weekend in a quiet mood, trading a mild rally after a record 7.54 drop from its previous closed-up 6.32 at 8:50.

Details in Part 2, Page 11.

\$1 Billion U.S. Sails Accord Reached by Nixon, Tanaka

HONOLULU (AP)—President Nixon and Japanese Prime Minister Eisaku Tanaka today reached a preliminary trade treaty between the two

Spassky Quits by Telephone in 21st Game

REYKJAVIK (UPI)—Bobby Fischer, whose wild style and eccentric temperament forced the world to take a new look at the ancient game of chess, today became world chess champion in an anticlimactic telephone resignation from Russia's Boris Spassky in the 21st game. In typical fashion, the new champion was late for his own coronation. Spassky walked away. Leifur Skoldur to resign less than two hours before the scheduled resumption of the 19th game which was adjourned in Fischer's favor after 49 moves Thursday. The Russian grandmaster had spent the night analyzing the game

Bobby Fischer när han besegrade Spassky på Island.

Reykjavik, Island, under kalla kriget år 1972 för att finna något liknande. Det var då som USA:s Bobby Fischer (1943-2008) och Rysslands Boris Spassky (f. 1937) gjorde upp om världsmästartiteln. När så Bobby Fischer blev den förste amerikan att vinna schack-VM hade turneringen varit förstasidesstoff under många veckor och beskrevs som "århundradets match"

Excentriskt geni

Fischer har förutom sina framgångar på schackbrädet också blivit omtalad för

sin antiamerikanism och antisemitism trots att han själv var jude. Han betraktas som ett mytomspunnet, excentriskt geni och anses allmänt som en av världshistoriens bästa schackspelare.

Sveriges Schackförbund (som i år fyller 100 år) har ca 37 000 medlemmar, men man uppskattar att omkring 2,7 miljoner svenskar kan spela schack. Nils Grandelius (f. 1993) är stormästare och sverigeetta och rankad bland de hundra främsta i världen. En av världens främsta damspelare är Pia Cramling

(f.1963) Hon har bl a vunnit två EM-guld för damer och spelat två semifinaler i Dam-VM

*Text: Christian Carlson,
sekreterare och lagledare i
Tanums Schacksällskap samt
SHF-medlem*

Fotnot: Christian vill gärna efterlysa fler schackintresserade till Tanums Schacksällskap. Klubblokalen är belägen i Tanums gamla satellitstation.

*För mer information:
www.tanum.schack.se eller
sir.christianc@gmail.com*

Gott betyg till tidningen

SHF-tidningen är mycket uppskattad bland medlemmarna.

Det visar den enkätundersökning vi genomfört under hösten. Svarefrekvensen har varit tillfredsställande, totalt 91 enkätvar har skickats in.

Toppbetyg ges på frågan hur tidningen upplevs: ”Mycket bra” svarar 82 proc, ”Ganska bra” svarar resterande 18 proc.

Dessutom läses tidningen flitigt, 73 proc. svarar ”Hela innehållet” och 27 proc. ”Merparten av innehållet”. Ingen har alltså angett alternativen ”Hälften”, ”Ganska lite” eller ”Ingenting”.

På frågan vad man uppskattar mest är det en ganska jämn fördelning mellan ”Information om kommande aktiviteter”, ”Reportage om föreläsningarna” och ”His-

toriska vandringar”. Påfallande många tycker också att tidningen fungerar som ”En social vän”. Bland egna kommentarer har man bl a lagt till ”fantastiskt utförande”, ”gillar det blandade innehållet” och ”bra tryck och bilder”.

Lägre siffror får frågan hur Hemsidan och SHF:s facebook-sida besöks. Några gånger i veckan svarar 16 proc., över hälften svarar ”sällan eller aldrig”. Detta återspeglar säkert SHF:s åldersstruktur. Sociala medier används mindre bland äldre. Det gäller här liksom mediekonsumtionen i allmänhet.

”Vad saknas i tidningen” var en fråga redaktionen var särskilt nyfiken på. Där har vi fått in bl a dessa kommentarer: ”Lite mer om lo-

kala personer”, ”Fler sidor”, ”Historiska berättelser om människor och deras byggnader i Strömstad”, ”Skulle vilja ha historiska matrecept”, ”Mer om arkeologi”, ”Fortsätt med att variera innehållet”.

Mer än hälften av de svarande (54 proc.) går på alla eller de flesta månadsmötena. Enligt enkäten är SHF en tämligen jämställd organisation, 44 proc. av de svarande är kvinnor och alltså 56 proc. män.

Redaktionen tackar alla för sin medverkan och tar till sig av kloka omdömen och förslag. Vår strävan är att tidningen även fortsättningsvis skall vara viktig för våra medlemmar.

Text: Åke Svanberg

Denna gång tar oss Harald med på en resa i sydvästra Turkiet. Patara är ett av resmålen, en ruinstad med fina lämningar bl a från den romerska perioden.

Lämningar från resa i Turkiet

På 2019 års första månadsmöte den 9 januari kommer Harald Simonson att berätta om sin och Gunnel Anderssons resa i Turkiet.

Vi vet sedan tidigare att paret tycker om att resa på tu man hand. Grovplanering på hemmaplan och oberoende av reseledare och fär-

diga scheman. Det kräver givetvis en hel del av egna initiativ och förmåga att ”ta saken när den kommer”.

Under tre veckor våren 2015 reste Harald och Gunnel runt i sydvästra Turkiet. Detta är ett område som är översållat av mer eller mindre utgrävda ruinstäder.

Men Harald kommer också

att berätta om nutida seder och bruk och allt praktiskt som hör till den här typen av expeditioner. Vi får bl a en gastronomisk inblick i landets ljuvliga mat, pensionsboendet, de lokala bussresorna och dopp i det glittrande Medelhavet.

Text: Åke Svanberg

En av de miljontals handlingar som är arkiverade.

Riksarkivet 400 år

För 400 år sedan grundades Riksarkivet, som nu har samlat på sig en enorm samling handlingar (75 hyllmil!) och över 100 mil-

joner sparade bilder. Ett led i jubileumsfirandet var ett välbesökt möte på kulturhuset Skagerack i oktober. Mer om detta möte kommer i nästa tidning.

Kommande möten

Månadsmöte

KÅSERI OCH FRÅGESPORT

Onsdag 5 december
Folkets Hus kl. 19.00

Föreläsare: Ulf Hansson & Jan Andersson

Månadsmöte

LÄMNINGAR FRÅN EN RESA I TURKIET

Onsdag 9 Januari
Folkets hus kl. 19.00

Föreläsare: Harald Simonson

Månadsmöte

GRAVALLVARLIGT OCH DÖDSKUL DEL 2

Onsdag 6 Februari
Folkets Hus kl. 19.00

Föreläsare: Lennart Palm

Årsmöte

MIN PAPPA HUSLÄKAREN

Onsdag 6 mars
Folkets Hus kl. 19.00
Föreläsare: Gunilla Hegardt

Medlemmar!

*Sedan starten för 24 år sedan har
textrutan bredvid aldrig varit tom!
Hjälp oss fylla den även i framtiden!*

Nya medlemmar i SHF: Mycket välkomna:

Elly Kvick
Skee
Roger Kvick
Skee
Maria Johnsson
Strömstad

Rolf Hansson
Tanumshede
Marita Hansson
Tanumshede

Vi sponsrar Strömstads Historieförening

Studieförbundet
Vuxenskolan

